

LANDBRUK · Viktig elk kontroll som forhindrer brann

POLITIET · På patrulje i distriktene i Nord-Trøndelag

HÅNDVERK · Tradisjonsrikt glassverk travelt før jul

EU · 4-5

EU-oppslutningen halvert på ett år

EU-tilhengerne her til lands utgjør rekordlave 13,7 prosent. Det er under halvparten så mange som for ett år

siden. Lederne for de tre EU-positive ungdomspartiene mener alle at medlemskap er like riktig som før.

PERSPEKTIV · 2-3

NY FRP-KODE

«Siden Carl I. Hagen fant formlene som løftet Frp mot toppen, har Norge gjennomgått et hamskifte. Det skjønner nok Siv Jensen.»

Erling Kjekstad er kommentator i Nationen.

* NÆRINGS-LIV · 7

Mindre konkurranse med samla makt

Fornyingsminister Rigmor Aasrud etterlyser meir konkurranse på vareutval i butikkane.

* LANDBRUK · 8

Bønder tar Statskog til Høyesterett

Bønder i Ringebu anker en dom om at de ikke får erstatning for tapt hogstrett inn på konto til Høyesterett.

* NÆRINGS-LIV · 9

Senker tollsatsen på importert lam

Norske kjøttlagre er tomme. Mandag kommer første lass importert lam fra Wales til Jæren.

AKTUELL · 18-19

Gir staten skylda

Leder for stiftelsen «Vår strøm», Jan Besse Strømme, krever at politikerne tar ansvar for de stigende strømprisene.

HELGA

«På en gård kreves det en del vedlikehold av det elektriske anlegget om det skal være helt i orden.»

Dag Isnes, elkontrollør

FOTO: HAAKON BARSTAD

Side 14

Brann · Livsviktig beredskap i landbruket	14
Aktuell · Jobber for rimelige strømpriser	18
Politi · På tur med distriktspoliti i Namsos	20
Håndverk · Vi besøkte Magnor glassverk	24

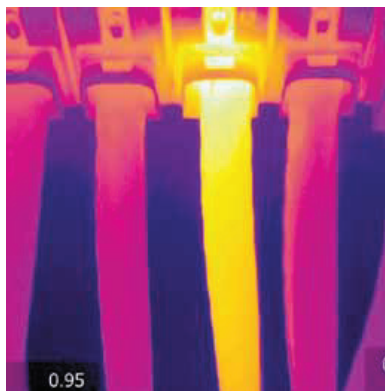
Det brenner i landbruket, og **strøm** er den vanligste årsaken. Elkontrollør Dag Isnes leter etter feilene før de forårsaker enda en brann.

På jakt etter brannfellene

SKJEBERG. Med 7000 høner som tilskuere jobber elkontrollør Dag Isnes seg gjennom hønehuset til Runar Sørli i Skjeberg i Østfold. Ved hver enkel lampe stopper Isnes for å kontrollere at ledningene sitter som de skal og at kuplene er på plass. Støvet er så tett at Isnes har tatt på seg pustemaske.

– Det sier seg selv at alt dette støvet er en påkjenning på det elektriske anlegget, sier han.

Et titall frittstående høner flakser forvirret opp for hvert lampepunkt han kommer til. Belysningen er dunkel, men hønene kan velge å gå ut i dagslys ut om de vil. Påfallende mange av fjærkreene velger å springe rundt beina på Isnes, som en slags kontroll av kontrolløren.

Avslører: Dette bildet tatt av termograferingskamera fra et annet elektrisk anlegg viser tydelig at noe er galt med den ene ledningen. FOTO: DAG ISNES

– Se her, denne lampen mangler både kuppel og lyskilde, den står helt åpen. Det må utbedres, sier elektrikeren.

Han tar bilde av kuppelen som ikke er der, og noterer mangelen.

– På en gård kreves det en del vedlikehold av det elektriske anlegget om det skal være helt i orden, sier han.

Ekstra på store gårder

Isnes er prosjektleder i firmaet ABC Svakstrøm i Sarpsborg, som i samarbeid med forsikringsselskapet Gjensidige gjennomfører et pilotprosjekt med utvidete kontroller av det elektriske anlegget på gårder. Bakgrunnen er de mange brannene på norske gårdsbruk. Hvert år siden 2008 har det blitt flere branner, og 2011 kan bli det verste brannåret noensinne.

– Mellom 50 og 80 prosent av brannene har med elektrisitet å gjøre, sier Isnes.

Gjensidige, som har omtrent 70 prosent av forsikringene i landbruket, har bestemt at de største gårdene skal ha en utvidet elkontroll, en såkalt næringskontroll. Grensen er satt ved 15 millioner kroner. Er bygningene på gården forsikret for 15 millioner kroner eller mer, skal gården ha den utvidete kontrollen. Er forsikringssummene lavere, holder det med den vanlige treårige elkontrollen alle har vært pålagt å gjennomføre for å få rabatt hos forsikringsselskapet.

– Til gjengjeld får bønderne som gjennomfører næringskontrollen høyere rabatt på premien, rundt 20 prosent. Ved vanlig elkontroll er rabatten på rundt 15 prosent, sier Jan Erik Hirkjøl i Gjensidige.

Ordnningen ble lansert allerede for ett år siden, men det har vært mangel på kvalifiserte kontrol-

STRØMSYNDER
Mellom 50 og 80 prosent av brannene har med elektrisitet å gjøre.

DAG ISNES, ELKONTROLLØR

lører. Nå begynner antallet å bli tilstrekkelig til å gjennomføre næringskontrollene i praksis.

Termografering

Dag Isnes er en av dem som har de nødvendige godkjenningene, og nå bruker han kunnskapene til å finne feil på gården utenfor Skjeberg. Elkontrolløren har forlatt hønene og koblet opp PC-en i pakkeriet. Der er sikringskapsene til hele driftsbygningen plassert.

– Dette er i utgangspunktet et mønsterbruk, og jeg forventer ikke å finne noen alvorlige feil. Men vi får se hva vi finner, sier Isnes.

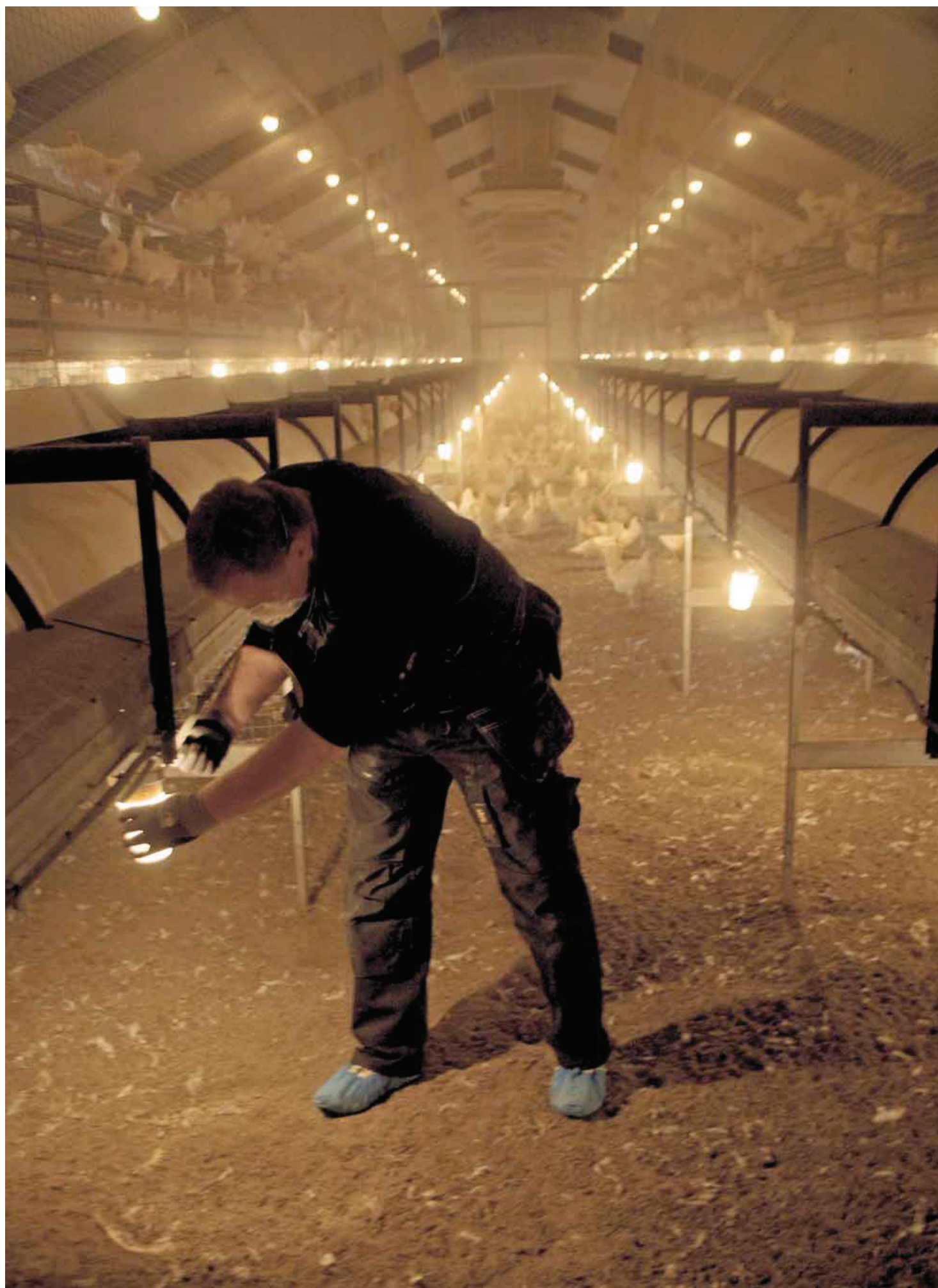
Han tar fram kontrollørens nye våpen – et termograferingskamera. Kort fortalt er det et kamera som ser varme. Ved hjelp av det kan Isnes se om ledninger og koblinger er varmere enn de skal være. Når han holder kameraet foran sikringskapsen ser han varmeutviklingen inne i komponentene, varme som er usynlig for det blotte øyet. Bildet blir lastet direkte over til PC-en for en nærmere analyse.

– Den ledningen der er varmere enn de som er rundt. Den får en ekstra kontroll, sier han og peker på skjermen.

Et nytt instrument blir koblet til, og det viser seg at ledningen fungerer som den skal.

– Dette apparatet gjør at vi oppdager feil som ikke er synlige. Denne gangen var alt i orden, mens andre ganger finner vi feil som må utbedres, sier Isnes.

Termograferingen er bare en del av kontrollen. Isnes skrur også av deksler, gjør målinger og kontrollerer visuelt. Bak et deksel finner han en mus som har kilt seg fast mellom koblinger. Bitte liten og død, men en potensiell brannårsak der den ligger i sikringskapsens indre. ▶

Hønsehus: Elektriker Dag Isnes kontrollerer hver enkelt lampe i hønsehuset på Sørli-gård utenfor Skjeberg. 7000 frittgående høner sørger for et enormt støvete miljø. – Det krever godt vedlikehold av det elektriske anlegget, sier Isnes.

FOTO: HAAKON BARSTAD

Kornørker: Tiligere driver av gården, Rolf Sørli, forteller at det i tidligere tider aldri var el-kontroller. – Det er bra med flere kontroller så mange branner som det er i landbruket, sier han.

BEGGE FOTO: HAAKON BARSTAD

«Hvis vi jukser underveis, blir det ofte kjedereaksjoner. Det blir små reparasjoner nesten daglig.»

Runar Sørli, bonde

► – På gårdsbruk er skadedyr ofte en kilde til feil på det elektriske anlegget. Derfor er det en viktig del av kontrollen å sjekke om alle deksler er på plass slik at de ikke kommer til, sier Isnes.

Ikke kontroll tidligere

Senior på gården, Rolf Sørli, er til stede under kontrollen. Han drev gården fra 1967 fram til sønnen Runar tok over.

– Det er først de siste årene det har vært organiserte kontrollere av det elektriske anlegget. Før hendte det at noen kom innom gården for å lese av måleren, og de rynket kanskje litt på panna over det de så, men det kom aldri pålegg om utbedringer, forteller han.

Med unntak av lynnedslag, har det aldri vært brann eller branttiløp på gården, men Rolf mener det er helt riktig å gjennomføre flere kontroller.

Varm ledning: Koblet til et varmesøkende kamera, kan Dag Isnes bruke PC-en til å avdekke steder med ekstraordinær varmeutvikling.

FOR TILTAK

Det brenner jo så ofte i landbruket. Det viser at kontroller må til.

ROLF SØRLI, EKSBONDE

– Det brenner jo så ofte i landbruket. Det viser at kontroller må til, sier han.

Eldre anlegg på låven

Forbruket av strøm er forholdsvis lite i hønsehuset, det dreier seg mest om belysning. Kornørkerne på låven trekker derimot mange watt. Kontrolløren ber Rolf sette dem på for fullt for å se om det er noe farlig varmeutvikling.

I låven er det elektriske anlegget mye eldre enn i hønsehuset, og elektrikerer anbefaler på generelt grunnlag å skifte de gamle skrusikringene med moderne vippekretser.

– Både fordi nye sikringer i utgangspunktet er bedre enn de gamle, og fordi det er slitasje på sikringer gjennom årene, sier han.

Isnes finner likevel ikke noe feil når han bruker termograferingskamera på sikringsskapet. Heller ikke når han kalterer opp under taket og måler varmen i viftene.

– Å være et elektrisk anlegg i landbruket er en krevende jobb. Store deler av tiden står det uten tilsyn, for deretter å bli maksimalt belastet når avlingene skal inn og tørkes. Det medfører at alle koblinger varmes opp og utvider seg, for deretter å kjøles ned og trekke seg sammen. Men her på gården er alt i orden, sier han etter kontrollen.

Kan koble selv

Dagens bonde på Sørli-gård, Runar Sørli, sier at det føles som et styrt med ulike former for kontroller på gården, men han mener likevel det er positivt.

– Det koster jo penger, men det er dyrt med ulykker også. Uansett om det er HMS-kontroller eller elkontroller, føles det godt når de oppdager ting som ikke er som det burde være. Da kan vi gjøre utbedringer for det går skikkelig galt, sier han.

En kontroll betyr ofte utlegg for bonden, men over tid mener Runar Sørli at det lønner seg.

– Hvis vi jukser underveis, blir det ofte kjedereaksjoner. Det blir små reparasjoner nesten daglig. Kontroller og fagfolk som gjør nødvendige utbedringer er dyre der og da, men over tid tror jeg det lønner seg å gjøre ting riktig, sier han.

Bonden vet utmerket godt hvordan han kan koble stikkontakter selv.

– Men jeg har faktisk ikke tatt den snarveien selv om det er fristende noen ganger, sier han.

Isnes på sin side reklamerer for samarbeidet med Gjensidige.

– Når næringskontrollen og termografering er gjennomført og alle feil rettet opp, får bonden rabatt på brannforsikringen. Rabatten dekker det kontrollen koster, og elkontroller er jo lovpålagte i utgangspunktet. Mye av poenget er at det skal lønne seg for bonden med slike kontroller, sier Isnes.

HAAKON BARSTAD

haakon.barstad@nationen.no

Fakta

Branner i landbruket

* **Tre ganger** i døgnet er det branttiløp på norske gårder. Hvert fjerde branttiløp ender med alvorlige materielle skader.

* **24 prosent** av branttiløpene oppstår i våningshus, 12 prosent i husdyrrømmet, 23 prosent i andre deler av driftsbygninger, 13 prosent i uthus og 16 prosent i kårboligene.

* **I 2010 brant** 399 våningshus og 240 driftsbygninger ned til grunnen. Det har vært økning i antall gårdsbranner hvert år siden 2008.